

MAAILMAN Historia

 SAGA
EGMONT

**UNOHDETUT
TAISTELUT**

MAAILMAN

Historia

 SAGA
EGMONT

**UNOHDETUT
TAISTELUT**

Maailman Historia

Unohdetut taistelut

SAGA Egmont

Unohdetut taistelut

Cover approved: Getty images

Copyright © 2020 MaaIlman Historia and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726383676

1. e-book edition, 2020

Format: EPUB 2.0

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

SAGA Egmont www.saga-books.com – a part of Egmont,
www.egmont.com

Sota ulottui maan ääriin

Koillis-Grönlanti oli koskematonta jäätikköä, missä asui ainoastaan inuiitteja ja tanskalaisia metsästäjiä. Kesällä 1942 saksalaistoolari Sachsen saapui kuitenkin salaa rannikolle perustamaan sääaseman, jonka tanskalaispartio havaitsi vasta vuoden kuluttua. Partiosta muodostettiin kiireesti Grönlannin armeija, ja koirareet aloittivat natsijahdin lumipeitteisten tunturien ja jään peittämien vuonojen lomassa.

Hyvin harvat Grönlannin ulkopuolella tiesivät dramaattisesta voimainkoetuksesta. Taistelulla oli kuitenkin ratkaiseva merkitys sodan kululle. Sama koskee selkkauksia Mongolian aroilla, keskisaksalaisen metsän siimeksessä ja Suomen talvimaisemassa. MAAILMA SODASSA -kirjasarjan 20. osa nostaa esiin sodan unohdetut taistelut.

Kiinnostavia lukuhetkiä!

1. Puna-armeija nolasi japanin rajakiistassa

Japanin ja Neuvostoliiton panssarivaunut kohtasivat Halhin-Gol-joen rannoilla. Samaan aikaan sadat lentokoneet kävivät verisiä ilmataisteluita joen yllä. Puna-armeija oli lujilla, mutta armeijan komentajalla Georgi Žukovilla oli vielä ässä hihassa.

Halhin-Golin rajajokea reunustavien niittyjen yllä leijui sakea, harmaanvalkea sumu. Aamuinen utu oli tuttua japanilaisille sotilaille, jotka olivat vartiossa joen varrella Mantšurian ja Mongolian välillä. Sotilaat tiesivät sumun hälvenevän, kun aurinko voimistuisi. He odottivat jälleen uutta kuumaa ja tapauksetonta päivää, mutta kello 5.45 kaikki muuttui. Sumun halki vyöryi pelottava kokoonpano, johon kuului 150 neuvostoliittolaista pommi- ja hävittäjäkonetta. Kranaattien vinkuna ja korvia repivät räjähdykset täyttivät ilman. Kranaattien savu ja pöly sekoittuivat sumuverhoon. Ilmahyökkäys 20. elokuuta 1939 aloitti Neuvostoliiton järeän hyökkäyksen Japanin asemiin Halhin-Golilla eli Halhjoella. Rynnäköllä neuvostoliittolaiset halusivat päättää suurvaltojen jo kolme kuukautta kestäneen selkkauksen Mantšurian ja Mongolian välisellä raja-alueella.

Yhteenotot alkoivat toukokuussa, kun mongolialaiset ratsastajat olivat japanilaisten mielestä tunkeutuneet Japanin valvomalle alueelle Halhin-Golin luona. Seudun mongolit olivat paimentolaisia eivätkä he juuri piittaneet

maiden rajoista, kun he etsivät laitumia hevosille, lehmille, vuohille ja kameleille. Alue oli kuitenkin erittäin kiistelty. Halhin-Gol muodosti Mongolian ja Mantšurian välisen rajan. Japanin armeija oli vallannut Mantšurian vuosina 1931–1932. Alueen länsinaapuri, Mongolia, oli Neuvostoliiton protektoraatti, eikä Neuvostoliitto ollut lainkaan tyytyväinen rajanvetoon. Neuvostojohtajien mukaan kahta maata erottavan linjan ei tullut seurata jokea vaan se kulkisi 16 kilometriä idempänä Japanin hallinnoimalla alueella. Asenne ärsytti Japanin hallitusta, jonka suuri tavoite oli luoda imperiumi Kaukoidässä valloittamiensa alueiden avulla.

”Japanin päämääränä on hallita Aasiaa, eteläistä merta ja ajan myötä kaikkia maailman kolkkia”, kenraali Sadao Araki julisti vuonna 1935. Siperia ja Mongolia olivat sopivia alueita kohteiksi Mantšurian valtauksen jälkeen, etenkin siksi, että alueilla oli runsaasti luonnonvaroja, joita Japani kipeästi tarvitsi. Keisarikunnan armeija oli odottanut vain tekosyytä valloitus sodan aloittamiseksi. Jännittynyt tilanne Halhin-Golin varrella ja mongolialaisten ratsastajien rajanylitykset tulivat kuin tilauksesta japanilaisille.

NEUVOSTOSOTILAAT TULI AJAA ANSAAN

Kun Neuvostoliiton ja Japanin välillä oli ollut useita pieniä selkkauksia Halhin-Golilla, japanilaiset olivat valmiita suurhyökkäykseen 28. toukokuuta. Japanilaiset huomasivat, että Neuvostoliiton pioneerijoukot olivat rakentaneet rajajoen yli ponttonisillan ja vallanneet asemia vain 1,5 kilometriä länteen Nomonhanin kylästä Halhin-Golin itärannalla. Tilanne tarjosi Japanin joukoille ainutlaatuisen tilaisuuden saada neuvostosotilaat ansaan. Eversti Takemitsu Yamagatan johtama joukko marssi kohti Neuvostoliiton asemia joen itärannalla Nomonhanin

lähistöllä. Everstiluutnantti Yaozo Azuman johtama pienempi joukko kulki rinnakkaista reittiä Yamagatan kanssa. Azuman tavoitteena oli tukkia silta, joka oli vihollisen ainoa pakotie takaisin Neuvostoliiton puolelle. Japanilaiset uskoivat, että Azuman ja Yamagatan yksiköiden väliin jääneet neuvostojoukot olisi helppo murskata.

Kenraalit olivat kuitenkin arvioineet vastustajansa täysin väärin. Yamagata oletti, että asemissa Nomonhanin luona olisi miehistönä mongolialaisia rajavartijoita ja kevyttä ratsuväkeä, mutta siellä olikin vahva vihollisjoukko panssariajoneuvoineen ja järeine tykkeineen. Vastarinta oli niin rajua, että Yamagata luopui yrityksestä.

Azumallakaan ei ollut onnea. Siltaa vartioivat Neuvostoliiton sotilaat, joilla oli raskasta tykistöä ja panssaroituja ajoneuvoja 45 millimetrin tykkeineen. Azuman joukoilla ei ollut panssarintorjuntatykkejä, ja ilman niitä everstiluutnantti oli pulassa. Kun Yamagatan hyökkäys samaan aikaan seisahtui, Azuma jäi jumiin kahden iskukykyisen neuvostojoukon väliin. Pian neuvostoliittolaiset lahtasivat armotta japanilaisia. Everstiluutnantti itse sai surmansa neuvostoliittolaisten luodista, ja vain harva 220 japanilaisesta pääsi pakoon.

JAPANIN SUURHYÖKKÄYS ALKOI

Tappion jälkeen Japanin 23. divisioonan päällikkö, kenraaliluutnantti Michitaro Komatsubara, laati eversti Masanobu Tsujin kanssa uuden sotasuunnitelman. Japanilaisten oli määrä ajaa neuvostojoukot lopullisesti pois Halhin-Golin ympäriltä ja tasoittaa tietä Japanin muille aluevalloituksille.

Operaatio suunniteltiin pihtihyökkäykseksi. Hyökkäyksessä 23. divisioonan tuli vallata Fuikukkulat joen itäpuolella noin 18 kilometrin päässä Neuvostoliiton

ponttonisillasta. Sitten Komatsubaran sotilaiden tuli ylittää joki ja edetä länsirantaa pitkin kohti etelää ponttonisillalle asti. Samaan aikaan toinen joukko kulkisi kohti siltaa itärantaa pitkin, ja yhdessä yksiköt piirittäisivät ja kukistaisivat Neuvostoliiton asemat.

Toisin kuin toukokuun 28. päivän hyökkäyksessä Japanin joukot olivat määrältään suuret ja hyvin varustautuneet.

15 000 miestä oli lähetetty hyökkäykseen, ja hyökkääjät toivat mukanaan 87 panssarivaunua, 180 lentokonetta ja 116 kenttä- ja panssarintorjuntatykkiä. Niin iskuvoimaisilla joukoilla operaatio olisi helppoa kuin ”kananpojan halkaisu teurastajan kirveellä”, armeijajohto arvioi.

KONE EI NOUSSUT SIIVILLEEN

Ennen operaatiota japanilaiset onnistuivat 27. kesäkuuta tuhoamaan suuren osan Neuvostoliiton lentokalustosta, yhteensä 125 konetta, jotka olivat maassa tai juuri lähdössä lennolle. Heinäkuun 1. päivän vastaisena yönä 23. divisioona valtasi Fuikukkulat taisteluitta, ja seuraavana yönä Komatsubaran joukot pystyttivät ponttonisillan Halhin-Golin yli. Varhain aamulla japanilaisyksiköt laskeutuivat rajussa ukonilmassa Fuikukkuloilta 87 panssarivaunulla, jatkoivat vasta pystytetyn ponttonisillan yli ja saivat yllätettyä Neuvostoliiton 149. jalkaväkirykmentin.

Tykkien jyllinä sekoittui ukkosen jyrähdyksiin, ja neuvostojoukot juoksivat panssariajoneuvoihinsa puolustaakseen sijainniltaan strategista Bain Tsaganin harjannetta joen länsirannalla. Japanilaiset kuitenkin työnsivät huonosti valmistautuneet neuvostojoukot pois harjanteelta ja kääntyivät sitten kohti etelää päästäkseen neuvostoliittolaisten sillalle. Puna-armeija yritti kaikin voimin pysäyttää vastustajansa, mutta japanilaiset

rynnistivät eteenpäin käyttäen palopommeja ja kranaatteja, jotka sytyttivät panssariajoneuvojen bensiinitankit. Pian taistelukenttä oli kuin maailmanloppu. ”Raudanpalasia oli hajallaan koko alueella, ja palavista ajoneuvoista noussut savu peitti auringon kuin pilviverho”, kertoi japanilainen jalkaväkisotilas myöhemmin.

Komatsubaran joukot lähestyivät nopeasti siltaa, jonka hallintaa puna-armeija ei missään nimessä saanut menettää.

NEUVOSTOLIITON TANKIT OLIVAT YLIVOIMAISIA

Jos silta päätyisi japanilaisten käsiin, hyökkääjien olisi helppo lähettää vahvistuksia joukoille, jotka jo odottivat joen länsirannalla. Neuvostoliiton kenraalit aloittivat voimallisen vastahyökkäyksen estääkseen japanilaisia saamasta siltaa haltuunsa. Kiivaan vastarinnan takia hyökkääjien eteneminen pysähtyi, ja he kaivautuivat puolustusasemiin hiekkaiselle alueelle lähellä Bain Tsagania.

Asemistaan sotilaat saattoivat tarkkailla toista japanilaisjoukkoa, joka yritti vallata sillan joen itärannalta käsin. Neuvostoliittolaiset panssarivaunut olivat kuitenkin täysin ylivoimaisia japanilaisiin verrattuna. Neuvostotankkien kranaatit läpäisivät helposti vihollisajoneuvojen ohuen panssarin, mutta japanilaisten ammukset vain kimpoilivat puna-armeijan panssarivaunuista, koska niissä oli paksut, kaltevat panssarit.

Ennen auringonlaskua Japanin hyökkäysjoukkojen oli peräännyttävä ja samalla suojauduttava neuvostoliittolaisten kranaateilta, joita alkoi sataa sotilaiden ylle.